

Vergaderjaar 1983–1984

18 377 (R1257)

Overeenkomst met China inzake economische en technologische samenwerking; Beijing, 30 oktober 1980

Nr. 1

Ter griffie van de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 17 mei 1984. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamer of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 16 juni 1984.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 8 mei 1984

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 30 oktober 1980 te Beijing tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Volksrepubliek China inzake economische en technologische samenwerking (Trb. 1981, 12)².

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen is verzocht hogerge-noemde stukken op 17 mei 1984 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen.

De Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen is van deze overlegging in kennis gesteld.

De minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW; Art. 61, (3), GW, 1972 en Art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

In 1974 werd bij briefwisseling tussen de Nederlandse en de Chinese regering een Gemengde Commissie voor Economie en Handel ingesteld (laatstelijk Trb. 1974, 209), welke tot doel heeft na te gaan, op welke wijze de economische en handelsbetrekkingen tussen beide landen kunnen worden bevorderd. Deze Commissie komt in beginsel eens per jaar bijeen. Tijdens de Gemengde Commissie-besprekingen van maart 1979, welke te 's-Gravenhage werden gevoerd, werd door Nederland een ontwerp-tekst voor een Overeenkomst inzake economische en technologische samenwerking aan de Chinese delegatie aangeboden. Overleg daarover heeft geleid tot de onderhavige overeenkomst, die op 30 oktober 1980 werd ondertekend.

Het besluit van het Nederlandse kabinet in 1980 een vergunning tot uitvoer van twee onderzeeboten voor Taiwan te verlenen, leidde destijds tot een scherpe reactie van de Chinese Volksrepubliek ten gevolge waarvan niet alleen de diplomatieke betrekkingen teruggebracht werden tot het niveau van zaakgelastigden maar ook de overige bilaterale betrekkingen werden beperkt.

Dit laatste gold in bijzondere mate ook voor de economische betrekkingen. Zo werd van Chinese zijde kenbaar gemaakt dat de onderhavige overeenkomst niet door China zou worden geratificeerd. Als gevolg daarvan is de procedure ter verkrijging van de parlementaire goedkeuring van de overeenkomst hier te lande aangehouden.

De beslissing van het Nederlandse kabinet van 21 december 1983 om geen exportvergunningen te verlenen voor vervolgleveranties van onderzeeboten aan Taiwan – een beslissing waarmee een ruime meerderheid van de Tweede Kamer op 28 december 1983 kon instemmen – heeft de weg geopend voor een aanmerkelijke verbetering van de Nederlands-Chinese betrekkingen. Dit heeft inmiddels concrete gestalte gekregen in het gemeenschappelijk besluit de diplomatieke betrekkingen terug te brengen tot het niveau van ambassadeurs. Daarnaast werd besloten de onderlinge betrekkingen niet alleen te normaliseren maar ook te intensiveren, hetgeen onder meer tot uiting is gekomen in het feit dat thans door de Chinese autoriteiten is aangegeven dat zij tot het afleggen van de kennisgeving, ingevolge artikel 9, eerste lid, van de overeenkomst vereist voor de inwerkingtreding daarvan, willen overgaan, weshalve van Nederlandse zijde de goedkeuringsprocedure kon worden hervat.

De ontwikkelingen van de Chinese economie sinds 1979, het jaar waarin het zogenaamde «readjustment»-beleid werd ingezet, rechtvaardigen alleszins een intensivering van de bilaterale economische betrekkingen. In de jaren 1979–1982 bedroeg de gemiddelde groei per jaar van de industriële en agrarische produktie 5,3%. Het inkomen per hoofd van de bevolking in de steden steeg met 4,8% per jaar, op het platteland zelfs met 10 à 12% per jaar. Het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans van 2,4 mld. US\$ in 1980 was omgebogen tot een overschot van 4,4 mld. US\$ in 1982. De handelsbalans vertoonde eind 1982 een positief saldo van US\$ 4,6 mld.

De financiële positie van de overheid is sinds 1979 sterk verbeterd. In 1982 bedroeg het begrotingstekort nog slechts 2% (1979: 7%). De reserves aan buitenlandse deviezen waren eind 1982 tot 9,4 mld. US\$ gestegen; eind 1983 zelfs tot 14 mld. US\$. Vanaf 1980 zijn de leningen bij commerciële banken sterk aan banden gelegd. Door de sterke positie van de lopende rekening van de betalingsbalans konden commerciële en andere leningen in 1981 en 1982 grotendeels worden afgelost. De recente gegevens over de economische ontwikkeling in China in de eerste 10 maanden van 1983 geven aan dat de groei zich heeft voortgezet.

De buitenlandse handel steeg in die periode tot geen totaal van 35,5 mld. US\$, ofwel een toename van 2,8%. De importen groeiden over de eerste helft van 1983 met 7,3%, de exporten met 2,1%. Desondanks vertoonde in 1983 de handelsbalans een overschot van 3,89 mld. US\$.

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

In het zesde vijfjarenplan 1981–1985 wordt continuering van de «readjustment»-politiek bepleit. De doeleinden zijn met name een toename van de buitenlandse handel (met een sterkere groei van de invoer), een matige groei van de produktie en inkomens, een beheersing van het begrotingstekort en voortgang van de institutionele en organisatorische hervormingen. De periode 1981–1985 wordt gezien als een interimperiode die de basis moet worden van een versnelde economische groei na 1985.

De Nederlandse uitvoer naar China is – evenals die van de meeste overige EEG-landen – in 1983 sterk gestegen, zoals uit de navolgende tabel moge blijken.

	1980	1981	1982	1983
	(in mln. f)			
Invoer	544	613	513	509
Uitvoer	294	239	177	378
Saldo	– 250	– 374	– 336	– 131
Dekkingspercentage voor Nederland	35%	28%	26%	42%

De belangrijkste importprodukten zijn textiel, chemische en farmaceutische produkten, dierlijke grondstoffen en oliehoudende zaden. De belangrijkste uitvoerprodukten zijn chemische en farmaceutische produkten, kunstmest en machines.

Zoals aangegeven in de nota «Economische Betrekkingen Nederland-China» (kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 1983–1984, 18 206, nr. 6) die de eerste ondergetekende recentelijk aan de Tweede Kamer heeft aangeboden, zijn energie, transport en landbouw de prioriteitssectoren van het Chinese ontwikkelingsbeleid. Op deze sectoren kan het Nederlandse bedrijfsleven inspelen door het aanbieden van diensten (consultancy) en leverantie van goederen. Uitvoering van grote (infrastructurele) projecten in China door Nederlandse aannemers biedt minder perspectieven door de grootte van de projecten, het verzoek om begeleidende financiering door de aanbieder en het beleid (en toenemend vermogen) van China om dergelijke projecten zelf uit te voeren.

De modernisering van Chinese bedrijven is tevens een terrein dat aandacht verdient gezien de prioriteit die de Chinese regering hieraan geeft. Nader onderzocht dient te worden in welke sectoren het Nederlandse aanbod het best aansluit bij de Chinese vraag. Hierbij moet niet alleen aan directe leveranties worden gedacht, maar ook aan economische samenwerkingsvormen als licentie-overeenkomsten, «joint-ventures», compensatieovereenkomsten en dergelijke. Bereidheid tot overdracht van technologie en kennis zal de kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven vergroten.

In het licht van de nieuw ontstane situatie is er onder het Nederlandse bedrijfsleven een enquête uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het overgrote deel van de geënquêteerden zijn activiteiten ten aanzien van China zal intensiveren. Eveneens een overgroot deel stelt daarbij een stimulerende rol van de Nederlandse overheid op prijs.

Ter toelichting op de afzonderlijke artikelen van de overeenkomst moge het volgende dienen.

Artikelen 1 en 2. De beoogde samenwerking zal, wat het Koninkrijk betreft, gestalte dienen te krijgen hoofdzakelijk op het terrein van het bedrijfsleven; de taak van de rijksoverheid zal beperkt zijn tot het aanmoedigen en bevorderen van deze samenwerking. Het woord «agencies» in artikel 2 werd ingevoegd om buiten twijfel te stellen, dat ook staatsbedrijven en -organisaties binnen het raam van de overeenkomst kunnen samenwerken.

Aan Nederlandse zijde wordt in dat verband bij voorbeeld gedacht aan de PTT. Gelet op het Chinese economische systeem ligt de mogelijkheid om de overeenkomst van die zijde inhoud te geven geheel bij de Chinese staatsinstellingen.

Artikel 3. De opsomming in de eerste alinea van dit artikel is niet limitatief. Deze opsomming werd beperkt tot grote sectoren, waarin in het bijzonder samenwerking met China wordt beoogd. Indien in het kader van of naast deze sectoren belangstelling zou bestaan voor samenwerking met China, kan China daaromtrent hetzij direct hetzij via de Gemengde Commissie worden ingelicht.

Artikel 4. Het bepaalde in onderdeel 3 van dit artikel werd in de overeenkomst opgenomen, aangezien China een wettelijke regeling heeft, welke de mogelijkheid opent tot zogenaamde «joint-ventures» met deelneming van kapitaal door ondernemers uit andere landen.

Met *artikel 5* wordt beoogd tot uitdrukking te brengen, dat samenwerking op het gebied van het toegepast wetenschappelijk onderzoek en op het gebied van de technologie een belangrijk element is voor het tot stand brengen van economische samenwerking. Evenals vele andere landen, waarmede economische samenwerking wordt gezocht, heeft China bij de onderhandelingen het verlangen te kennen gegeven, dat deze samenwerking gepaard zal gaan met de bereidheid aan Nederlandse zijde om in het kader van en in verband met samenwerking in bepaalde sectoren van de economie of in bepaalde projecten binnen die sectoren toegepast wetenschappelijk onderzoek te doen en technologische kennis over te dragen. De uitvoering van de in dit artikel onder (1) tot en met (5) vermelde samenwerkingsvormen zal ook in dit geval in de eerste plaats op de weg liggen van het bedrijfsleven. De regering stelt zich echter voor aanvullende faciliteiten te bieden voor zover dat binnen haar mogelijkheden valt. Binnen die mogelijkheden valt bij voorbeeld het organiseren van symposia en het voorbereiden en coördineren van bezoeken en uitwisselingsprogramma's. Overigens zal de regering door nauw contact met ondernemingen deze aanmoedigen om mogelijkheden voor de in dit artikel vermelde samenwerkingsvormen te openen. Dit geldt bij voorbeeld voor het plaatsen van «trainees».

In dit verband kan nog worden vermeld dat ter zake van wetenschappelijke uitwisseling en samenwerking tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Volksrepubliek China op respectievelijk 31 juli en 1 augustus 1980 te Beijing drie «Memoranda of Record» zijn ondertekend door de Nederlandse minister van Onderwijs en Wetenschappen, enerzijds, en respectievelijk de Chinese minister van Onderwijs, de vice-president van de Academie van Sociale Wetenschappen, anderzijds. In deze memoranda, die vooruitliepen op de op 30 oktober 1980 te Beijing tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Volksrepubliek China betreffende culturele samenwerking (Trb. 1981, 11; Kamerstukken II 1983/84, 18 299), zijn onder meer regelingen vastgelegd ten aanzien van de uitwisseling van wetenschapsbeoefenaren, studenten en wetenschappelijke informatie. (De teksten van deze memoranda zijn ter gelegenheid van de overlegging van die overeenkomst op de griffies van beide Kamers der Staten-Generaal gedeponeerd).

Bij *artikel 6* dient in aanmerking genomen te worden, dat in de eerste plaats het bedrijfsleven over de financieringsvoorwaarden voor transacties met Chinese afnemers onderhandelt en deze dan ook zelf met de Chinezen overeenkomt. Indien er aan de transacties betalingsrisico's verbonden zijn, die de exporteur bij de Staat wil laten herverzekeren, zal de minister van Financiën zich over de betalingscondities een oordeel moeten vormen. In dergelijke gevallen zal de beginselverklaring, vervat in dit artikel, toepassing kunnen vinden op het terrein van de overheid. Voorts zal de overheid in

overleg met het bedrijfsleven, waaronder de bankinstellingen, helpen zoeken naar financieringsmodaliteiten, die onder de gegeven omstandigheden zo gunstig mogelijk zijn om bepaalde transacties met China tot stand te laten komen. In de bedoelde gevallen zal uiteraard rekening moeten worden gehouden met relevante internationale verplichtingen.

Artikel 8. Van Chinese zijde werd ermede ingestemd in de eerste alinea van dit artikel een zinsnede op te nemen, welke de mogelijkheid zal openen, dat de Koninkrijksdelegatie in de Gemengde Commissie zich bij overleg in China doet vergezellen van vertegenwoordigers van ondernemingen of organisaties, die in onderhandeling zijn met China omtrent samenwerking in projecten, dan wel van vertegenwoordigers, die met het oog op bepaalde projecten contact zoeken met Chinese staatsinstellingen of -bedrijven. Door middel van overleg in de Gemengde Commissie kan de totstandkoming van de gewenste contacten en transacties wellicht worden bevorderd.

De regering van de Nederlandse Antillen heeft de wens te kennen gegeven aan de Overeenkomst deel te nemen. Van die zijde is gesteld, dat de Antillen grote belangstelling hebben voor samenwerking met de Volksrepubliek China en voor overleg met dat land in het kader van de Gemengde Commissie. De overeenkomst zal derhalve gelden voor het gehele Koninkrijk.

De staatssecretaris van Economische Zaken,
F. Bolkestein

De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
W. F. van Eekelen